"הַשַּׁרְח הַחַלַבִּי"
לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר דברים

פרשת ראה

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005

מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ׃
ד וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם
לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הֵצִיף
אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם
בְּרָדְפָם אַחֲרֵיכֶם וַיְאַבְּדֵם יְהוָה
ה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַאֲשֶׁר עָשָׂה
לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בֹּאֲכֶם עַד־
ו הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ וַאֲשֶׁר עָשָׂה
לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב
בֶּן־רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ
אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלָעֵם וְאֶת־בָּתֵּיהֶם
וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־הַיְקוּם
אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־
ז יִשְׂרָאֵל׃ כִּי עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת
אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדֹל
ח אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ וּבָאתֶם
וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
ט וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃
ס
שישי
י כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה
בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ
מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יְצָאתֶם
מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת־זַרְעֲךָ
וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק׃
יא וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים
וּבְקָעֹת לִמְטַר הַשָּׁמַיִם
יב תִּשְׁתֶּה־מָּיִם׃ אֶרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד
עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית
הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה׃
יג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ
אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם
יד וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־
אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ
וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃
טו וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ
טז וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ
לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
יז וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־
יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם
מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר
יח יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־
דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־
נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת
עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין
יט עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
כ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת
כא בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ
יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־
הָאָרֶץ׃
שביעי ומפטיר
כב כִּי אִם־שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן
אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ
לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְדָבְקָה־בוֹ׃
כג וְהוֹרִישׁ יְהוָה אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם גּוֹיִם
כד גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִכֶּם׃ כָּל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם
בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן־הַמִּדְבָּר
וְהַלְּבָנוֹן מִן־הַנָּהָר נְהַר־פְּרָת
וְעַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה
כה גְּבֻלְכֶם׃ לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ
בִּפְנֵיכֶם פַּחְדְּכֶם וּמוֹרַאֲכֶם
יִתֵּן ׀ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עַל־פְּנֵי
כָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרְכוּ־בָהּ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃
ראה
כו רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם
כז הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה׃ אֶת־
הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם׃
כח וְהַקְּלָלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסַרְתֶּם
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה

ואלא אפעייאלו אלדי ציניע פי וצט מצר לפרעון מליך
מצר ולגֿמיע ארצֹו: .4 **ואשר** – ואלדי ציניע לעסכר מצר
לכֿילו ולריכבו אלדי טווף אלא מאיית בחר אלקנזום עלא
וגֿהון פי רגדיהון ו(א)ראכון והלאכון אללה חיתא אליום
האדא: .5 **ואשר** – ואלדי ציניע ליכון פיל בר חיתא
מגֿיכון חיתא אלמכאן האדא: .6 **ואשר** – ואלדי ציניע
לדתן ולאבֿירם בנין אליאב איבֿין ראובן אלדי פתחית
אלארצֿ אלא תמהא ובלעתהון ואלא ביותהון ואלא
כֿייאמהון ואלא גֿמיע אלכֿליקא אלדי פי סבאבהון פי
מאבֿין גֿמיע ישראיל: .7 **כי** – אין עיונכון נצֿרת אלא גֿמיע
אפעאייל אללה אלעצֿים אלדי ציניע: .8 **ושמרתם** –
ותחפצֿו אלא גֿמיע אלוצייה אלדי אנא מווציך אליום לאגֿל
תקוו ותיגֿו ותוורתו אלא אלארצֿ אלדי אינתו פאייתין תם
לתווראתוהא: .9 **ולמען** – ולאגֿל תטוולו אייאם עלא
אלארצֿ אלדי חלף אללה לאבתכון ליעטי ליהון ולנסלהון
ארצֿ נקט חליב ועסל: .10 **כי** – אין אלארצֿ אלדי אנתא
גֿאייה תם לתוורתהא לם כי ארצֿ מצר היא אלדי כֿרגֿתו מן
תם אלדי תזרע אלא זרעך ותסקי פי רגֿלך כי גֿוננית
אלכֿיצֿרה: .11 **והארץ** – ואלארצֿ אלדי אינתו פאייתין תם
לתוורתהא ארצֿ גֿבל ופסחת מן מטר אלסמא תשרב מא:
.12 **<ארץ>** – ארצֿ אלדי אללה אילהך מלתימיס ליהא
דאיימא עיון אללה אילהך פיהא מן אוולת אלסניה וחיתא
אכֿרת סניה: .13 **והיה** – ויכון אנכאן סמוע תסמעו אלא
אווצייתי אלדי אנא מווצי ליכון אליום לתחיב אלא אללה
אלהכון ולתעבדו פי גֿמיע קלבכון ופי גֿמיע אנפסכון:
.14 **ונתתי** – ואגֿעל מטר ארצֿכון פי וקתו סביק ומאכֿר
ותגֿמע מגלאך ועסירך וזיתך: .15 **ונתתי** – ואגֿעל עיסיב
פי חקלתך לבהמתך ותאכול ותשבע: .16 **השמרו** –
חתרזו ליכון לילא ינדיגֿי קלבכון ותזלו ותעבדו מעבודד
אלאגֿנבייה ותסגֿדו ליהון: .17 **וחרה** – וישתד גֿצֿב אללה
פיכון וימנע אלא אלסמא ולם יכון מטר ואלארצֿ לם תגֿעל
אלא מגלהא ותהלכו ביל עגֿליה מן עלא ארצֿ אלחסניה
אלדי אללה עטי ליכון: .18 **ושמתם** – ותגֿעלו אלא כלמי
הדולי עלא קלבכון ועלא נפסכון ותרבטו ליהון לל אייה
עלא ידיכון ויכונו לתפילין בין ענכון: .19 **ולמדתם** –
ותעלמו ליהון אלא בנינכון ליכלמו פיהון פיגֿלוסך פי
ביתך ופי מצֿייך פיל טריק ופי טוגֿעך ופי קומתך:
.20 **וכתבתם** – ותכתבהון עלא כֿדוד ביתך ופי קורך:
.21 **למען** – לאגֿל יכתרו אייאמכון ואייאם בנינכון עלא
אלארצֿ אלדי חלף אללה לאבתכון ליעטי ליהון כי אייאם
אלסמא עלא אלארצֿ: .22 **כי** – פלאכין חפצֿ תחפצֿו אלא
גֿמיע וצייה האדי אלדי אנא מוואצי ליכון לתצנעהא
לתחיב אלא אללה אלהכון לתמצֿי פי גֿמיע אטראייקו
ולתלזק פי טעתו: .23 **והוריש** – ויהגֿיגֿ אללה אלא גֿמיע
שיעוב הדולי מן קדמכון ותווראתו שיעוב עצֿימין וקוויין
אכתר מנכון: .24 **כל** – גֿמיע מכאן אלדי תדוס קדאם
רגֿלכון פי ליכון יכון מן אלבר ואללבנאן מן נהר נהר
אלפרא וחיתא בחר אלאכֿראני יכון תכֿמכון: .25 **לא** –
לם ינתיציב רגֿול קדמכון פזעכון וכֿופכון יגֿעל אללה
אלהכון עלא וגֿה גֿמיע אלארצֿ אלדי תדוסו פיהא כאלדי
כלם ליכון: .26 **ראה** – נצֿור אנא גֿאעיל קדמכון אליום ראה
בראכיה ותשתימיה: .27 **את** – אלא אלבראכיה אלדי
תסמעו אלא אווצייא אללה אלהכון אלדי אנא מווצי ליכון
אליום: .28 **והקללה** – ואלתשתימיה אנכאן לם תסמעו
אלא אווצייא אללה אלהכון ותזולו מן אלטריק אלדי אנא
מווצי ליכון אליום לתמצֿו ורא מעבודא(ד)[ת] אלאגֿנבייה

יא

.6 **היקום** – הבריאה, וכן ג. **ב**: אלכֿיסב – השלל. ד: אלכֿליקא או אלמאל – הבריאה או ההון. התרגום השני כרש"י: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. .10 **כגן הירק** – וכן גד. **ב**: כֿיגֿינאנית אלוורק – כגן העלים. .14 **יורה ומלקוש** – **בד**: בכיר ולקים. ג: יורה – בכיר מְסַבֵּיק; ומלקוש – מאכֿיר, ומווכֿר, לקים – נרדפים. .16 **השמרו** – וכן **ב**. ד: אתחפצֿו. .17 **ועצר** – וכן **ב**. ד: ויחבים. ג: וימנע, ויחבים. .18 **לטוטפת** – ראה לעיל ו 8. .20 **ובשעריך** – ראה ו 9. .22 **ולדבקה בו** – ולדבוק במשמעתו, וכן **בד**, כת"א. .23 **והוריש** – וכן **ב**. ד: ויתרוד – נרדפים. .26 **ברכה וקללה** – **ב**: ברכת ולענת. ד: ברכיה ולעניה – נרדפים, וכן בהמשך.

אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
יְדַעְתֶּם׃
כט וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה
בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָתַתָּה אֶת־
הַבְּרָכָה עַל־הַר גְּרִזִים וְאֶת־
ל הַקְּלָלָה עַל־הַר עֵיבָל׃ הֲלֹא־
הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ
מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל
לא אֵלוֹנֵי מֹרֶה׃ כִּי אַתֶּם עֹבְרִים
אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
נֹתֵן לָכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ
*לב וִישַׁבְתֶּם־בָּהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם
לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן
יב א לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃ אֵלֶּה הַחֻקִּים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן
לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־
הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־
ב הָאֲדָמָה׃ אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת־
כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם
אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים
הָרָמִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת
ג כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃ וְנִתַּצְתֶּם אֶת־
מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת־
מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן
בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן
וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־
ד הַמָּקוֹם הַהוּא׃ לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן
ה לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי אִם־אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם
אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ
*ו וּבָאתָ שָׁמָּה׃ וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה
עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת
מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם
וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת
ז בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃ וַאֲכַלְתֶּם־
שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם
אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה
ח אֱלֹהֶיךָ׃ לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר
אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ
ט כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ כִּי לֹא־
בָאתֶם עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה
וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה
י אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ וַעֲבַרְתֶּם אֶת־
הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם
וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֹיְבֵיכֶם
שני יא מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃ וְהָיָה
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם
שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם
וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרֻמַת
יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר
יב תִּדְּרוּ לַיהוָה׃ וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם
וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאַמְהֹתֵיכֶם
וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיכֶם כִּי אֵין
יג לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃ הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל־
יד מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ כִּי אִם־
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה
עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר
טו אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ׃ רַק בְּכָל־אַוַּת
נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח ׀ וְאָכַלְתָּ בָשָׂר
כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
נָתַן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא
וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃
טז רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל־הָאָרֶץ
יז תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ לֹא־תוּכַל
לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ
וְצֹאנֶךָ וְכָל־נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר
יח וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ׃ כִּי אִם־
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃
יט הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲזֹב אֶת־הַלֵּוִי

אלדי לם ערפתו: 29. **והיה** – ויכון אין יג̇יבך אללה אלהך אלא אלארץ̇ אלדי אנתא ג̇אייה תם לתוורתהא ותג̇על אלא אלמברכין עלא ג̇בל גרזים ואל אלמשתמין עלא ג̇בל עיבל: 30. **הלוא** – הוולא הימא פי קטע אלשט ורא טריק מגיב אלשמס פי ארץ̇ אלכנעני אלג̇אליס פיל סהליה קבל אלגלגל ליזיק מרג̇ מורא: 31. **כי** – אין אינתו פאייתין אלא אלשט לתיג̇ו לתווראתו אלא אלארץ̇ אלדי אללה אלהכון עטי ליכון ותוורתו ליהא ותג̇לסו פיהא: 32. **ושמרתם** – ותחפץ̇ו לתצנעו אלא ג̇מיע רסום ואלא אלאחכאם אלדי אנא ג̇איל קדמכון אליום:

יב

1. **אלה** – הדולי אלרסום ואלאחכאם אלדי תחפץ̇ו לתצנעו פיל ארץ̇ אלדי עטא אללה אילאה אבתך לך לתוורתהא טול אלאייאם אלדי אנתו טייבין עלא אלארץ̇: 2. **אבד** – הלך תהלכו אלא ג̇מיע אלמכנאת אלדי עבדו תם שיעוב אלדי אנתו ורתין ליהון אלא מעבודתהון עלא אג̇בל אלעליין ועלא יפאעי ותחת ג̇מיע סג̇ר רייאן: 3. **ונתצתם** – ותהידו אלא מדבחהון ותכסרו אלא מצטבהון ואסריהון תחרקו פיל נאר ואצנם מעבודתהון תקטעו ותהלכו אלא איסמהון מן דאליך אלמכאן: 4. **לא** – לם תצנעו כידא קדאם אללה אלהכון: 5. **כי** – פלאכין אלא אלמכאן אלדי יסתכ̇יר אללה אלהכון מן ג̇מיע אצבטכון ליחיל אלא סכ̇ינתו תם למחל סכ̇ינתו תלתמסו ותיג̇ו תם: 6. **והבאתם** – ותג̇יבו תם אצעיידכון ואדבייחכון ואלא עשורתכון ואלא רפעית ידיכון ונדורתכון וסכ̇רתכון ואבכאייר בקרכון וגנמכון: 7. **ואכלתם** – ותכלו תם קדאם אללה אלהכון ותפראחו פי ג̇מיע מאדית ידיכון אנתו ואהל ביותכון אלדי ברכך אללה אלהך: 8. **לא** – לם תצנעו כי ג̇מיע אלדי נחנא צנעין הינא אליום רג̇ול ג̇מיע מסתיקאם פי חצ̇רתו: 9. **כי** – אין לם ג̇יתו חיתא הלאן אלא אל(הדייה) רייאחה ואלא אלורתיה אלדי אללה אלהך עטי לך: 10. **ועברתם** – ותפותו אלא אלשט ותג̇לסו פיל ארץ̇ אלדי אללה אלהכון מוורית ליכון ויראייח ליכון מן ג̇מיע עדווינכון מסתדיר ותג̇לסו למנתכאל: 11. **והיה** – ויכון אלמכאן אלדי יסתכ̇יר אללה אלהכון פי ליחיל סכ̇ינתו תם תם תג̇יבו אלא ג̇מיע אלדי אנא מווצי ליכון אסעיידכון ואדבייחכון עשורתכון ורפעית ידיכון וג̇מיע מכ̇תאר נדורתכון אלדי תנדרו קדאם אללה: 12. **ושמחתם** – ותפרחו קדאם אללה קדמכון <!> אנתו ובנינכון ובנתכון ועבדכון ואג̇וורכון ואללווי אלדי פי קוראכון אין ליס לו קיסים וורתיה מעכון: 13. **השמר** – חתריז לך לילא תסעד אסעיידך פי ג̇מיע מכאן אלדי תנצ̇ור: 14. **כי** – פלאכין פי מכאן אלדי יסתכ̇יר אללה פי ואחיד מן אסבטך תם תסעיד אסעיידך ותם תצנע ג̇מיע אלדי אנא מווציך: 15. **רק** – פקט פי ג̇מיע שהווית נפסך תדבח ותאכול לחם כי בראכית אללה אלהך אלדי עטא לך פי ג̇מיע קורך אלניג̇יס ואלדיכי יאכלו כיל צ̇אבי וכיל ארייאל: 16. **רק** – פקט אלדם לם תאכלו עלא אלארץ̇ תספכו כיל מא: 17. **לא** – לם תג̇צ̇יר לתאכול פי קורך עישיר מגלך ועסירך וזיתך ואבכאייר בקרך וגנמך וג̇מיע נדורתך אלדי תנדור וסכ̇יאתך ורפעית ידיך: 18. **כי** – פלאכין קדאם אללה אלהך תאכלו פי מכאן אלדי יסתכ̇יר אללה אלהך פי אנתא ואבנך ובנתך ועבדך וג̇ריתך ואללוי אלדי פי קורך ותפרח קדאם אללה אלהך פי ג̇מיע מאדית ידיך: 19. **השמר** – חתריז לך לילא תתרוך אלא לוי טול

יב

5. **לשום את שמו שם לשכנו** – לשכן את שכינתו שם למקום שכינתו, וכן **כד**, כת״א (לאשראה שכינתיה תמן לבית שכינתיה), וכן בהמשך. 9. **אל המנוחה** – תחילה תרגם הדייה (מנחה), ואחר כך כתב מעל השורה רייאחה (מנוחה), כמו **כ**: אלרחא, וכן **ד**: ראחא. 12. **אלהיכם** – קדמכון – לפניכם. ככל הנראה תרגם כך בשל

כׇּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ׃
כ כִּי־יַרְחִיב יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־תְאַוֶּה
נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכׇל־אַוַּת
כא נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר׃ כִּי־יִרְחַק
מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהֹוָה
אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ
מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן
יְהֹוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ
כב בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ׃ אַךְ
כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־
הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא
כג וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֶנּוּ׃ רַק חֲזַק
לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא
הַנָּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־
כד הַבָּשָׂר׃ לֹא תֹּאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ
כה תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ לֹא תֹּאכְלֶנּוּ
לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ
כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהֹוָה׃
כו רַק קׇדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ
וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהֹוָה׃
כז וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם
עַל־מִזְבַּח יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם־
זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל־מִזְבַּח יְהֹוָה
כח אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל׃ שְׁמֹר
וְשָׁמַעְתָּ אֵת כׇּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ לְמַעַן
יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־
עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ׃
שלישי כט כִּי־יַכְרִית יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־
שָׁמָּה לָרֶשֶׁת אוֹתָם מִפָּנֶיךָ
וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ בְּאַרְצָם׃
ל הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם
אַחֲרֵי הִשָּׁמְדָם מִפָּנֶיךָ וּפֶן־
תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה
יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־
אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם־אָנִי׃
לא לֹא־תַעֲשֶׂה כֵן לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ
כִּי כׇל־תּוֹעֲבַת יְהֹוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא
עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־
בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ
יג א בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם׃ אֵת כׇּל־
הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף
עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ׃

ס
ב כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ
חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת
ג אוֹ מוֹפֵת׃ וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר
ד לֹא־יְדַעְתָּם וְנָעׇבְדֵם׃ לֹא
תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא
אוֹ אֶל־חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי
מְנַסֶּה יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם
לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים אֶת־
יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכׇל־לְבַבְכֶם
ה וּבְכׇל־נַפְשְׁכֶם׃ אַחֲרֵי יְהֹוָה
אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ
וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ
תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ
ו תִדְבָּקוּן׃ וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ
חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי
דִבֶּר־סָרָה עַל־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם
הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם ׀ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהֹוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ
הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃
ז כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶן־אִמֶּךָ
אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְּךָ אוֹ ׀ אֵשֶׁת
חֵיקֶךָ אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ
בַּסֵּתֶר לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ
ח אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ׃ מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם הַקְּרֹבִים
אֵלֶיךָ אוֹ הָרְחֹקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה
ט הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃ לֹא־
תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו
וְלֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא־
י תַחְמֹל וְלֹא־תְכַסֶּה עָלָיו׃ כִּי
הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ
בָרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כׇּל־
יא הָעָם בָּאַחֲרֹנָה׃ וּסְקַלְתּוֹ
בָאֲבָנִים וָמֵת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ
מֵעַל יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ

איאמך עלא ארץ̇ך: 20. **כי** - אין יוסיע אללה אלהך אל
תכ̇מך כאלדי כלם לך ותקול אכול לחם אין תישתיהי נפסך
לתאכול לחם פי ג̇מיע שהוית נפסך תאכול לחם: 21. **כי**
- אין יבעיד מינך אלמכאן אלדי יסתכ̇יר אללה אלהך
ליחיל סכ̇ינתו תם ותדבח מן בקרך ומן גנאמך אלדי עטא
‹אללה› לך כאלדי וציתך ותאכול פי קורך פי ג̇מיע שהוית
נפסך: 22. **אך** - פקט כאלדי יתאכל אלא אלצ̇אבי ואלא
ארייאל כידא תאכלו אלניג̇יס ואלדיכ̇י ג̇מיעא יאכלו:
23. **רק** - פקט תקווא לייליס תאכול דם אין אלדם הוא
אלנפס ולם תאכול אלנפס מע אללחם: 24. **לא** - לם
תאכלו עלא אלארץ̇ תספכו כיל מא: 25. **לא** - לם תאכלו
לאג̇ל יחסן לך ולבנינך תבעך אין תצנע אלמסתיקם פי
חצ̇רית אללה: 26. **רק** - פקט אקדסך אלדי יכונו לך
ונדורתך תחמיל ותיג̇י אלא אלמכאן אלדי יסתכ̇יר אללה:
27. **ועשית** - ותצנע אסעיידך אללחם ואלדם עלא מדבח
אללה אלהך ‹ודם ארדבאייחך ינסיפיך עלא מדבח אללה
אילהך› ואללחם תאכול: 28. **שמר** - חפץ̇ ותסמע אלא
ג̇מיע אלכלאם הדולי אלדי אנא מווציך לאג̇ל יחסן לך
ולבנינך תבעך חיתא דהר אין תצנע חסין ואלמסתיקם פי
חצ̇רית אללה אלהך: 29. **כי** - אין יקטע אללה אלהך
אלא אלשיעוב אלדי אנתא ג̇אייה תם לתהאג̇יג ליהון מן
קידמך ותוורת ליהון ותג̇לוס פי ארצ̇הון: 30. **השמר** -
חתירייז לך לילא תעתר וראהון בעד פנייהון מן קידמך
ולילא תלתימיס למעבודתהון קאיילא כיף יעבדו שיעוב
הדולי אלא מעבודתהון ואצנע כידא איצ̇א אנא: 31. **לא**
- לם תצנע כידא קדאם אללה אלהך אין ג̇מיע כריהת
אללה אלדי בגץ̇ צינעו לעבודתהון אין איצ̇א אלא בנינהון
ואלא בנתהון יחרקו פיל נאר למעבודתהון:

יג

1. **את** - אלא ג̇מיע אלכאלם אלדי אנא מווצי ליכון אלו
תחפצ̇ו לתצנעו לם תזיד עליה ולם תנאקיס מינו:
2. **כי** - אין יקום פי מבינך נביא או חאלים חלאם ויג̇על
אליך אייה או ברהאן: 3. **ובא** - ויג̇י אלאייה ואלברהאן
אלדי כלם אליך קאיילא נמצ̇י ורא מעבודת אלאג̇נבייה
אלדי לם ערפתו ונעבדהון: 4. **לא** - לם תסמע אלא
כלאם דאליך נביא או אלא חאלים דאליך אלחלאם אין
מג̇אריב אללה אלהכון ליכון ליערף אנכאן מווג̇ודכון
מחיבין אלא אללה אלהכון פי ג̇מיע קלבכון ופי ג̇מיע
אנפסכון: 5. **אחרי** - ורא טאעית אללה אלהכון תמצ̇ו
ומנו תכ̇אפו ואלא אווצייאתו תחפצ̇ו ופי צוטו תסמעו
ואלו תעבדו ופי טעתו תלזקו: 6. **והנביא** - ודאליך
אלנביא או חאלים דאליך אלחלאם יקתל אין כלם כ̇יליף
עלא אללה אלהכון מכ̇ריג̇ ליכון מן ארץ̇ מצר ואלפדאך
מן בית עבודיה ליתווהך מן אלטריק אלדי וצך אללה
אלהך לתמצ̇י פיהא ותעזיל צאניע אלראדי מן מבינאך:
7. **כי** - אין ידג̇יך איבין אימך או אבנך או בנתך או
זוג̇ית חרג̇ך או רפיקך אלדי כי נפסך פיל כ̇פייה קאיילא
נמצ̇י ונעבאד מעבודאת אלאג̇נבייה אלדי לם עריפית
אנתא ואבתך: 8. **מאלהי** - מן מעבודת אלאומם אלדי
מסתדירכון קריבין אליך או בעידין מינך מן טרף אלארץ̇
וחיתא טרף אלארץ̇: 9. **לא** - לם תאבי לו ולם תסמע
אליה ולם תשפוק עינך עליה ולם תרחם ולם תג̇טי
עליה: 10. **כי** - אין קתל תקתלו ידך תכון פי פיל
אוולנייה לתקתלו ויד ג̇מיע אלקום פיל אכ̇ראנייה:
11. **וסקלתו** - ותרג̇מו פיל חג̇אר וימות אין פתש ליתווהך
מן עלא אללה אלהך אלמכ̇רג̇ך מן ארץ̇ מצר מן בית

היגררות אחר לפני. 27. **ה' אלהיך** - המתרגם דילג מן הכתוב
ה' אלהיך הראשון לשני בפסוק זה, והתרגום החסר הושלם על פי **ב**,
ומעין זה **ד**.

יג

5. **אחרי ה'** - אחרי יראת תורת ה', וכן **בגד**, כת"א (בתר פולחנא דה'). **ובו
תדבקון** - וביראת תורתו תדבקו, וכן **בגד**, כת"א. 6. **והפדך** - **בד**:
אלפאדיך - נרדפים. 11. **בקש להדיחך** - ביקש להתעותך, וכן **ב. ד**: ראד

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:
יב וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן
וְלֹא־יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרָע
הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ:
יג כִּי־תִשְׁמַע בְּאַחַת עָרֶיךָ
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
יד לָשֶׁבֶת שָׁם לֵאמֹר: יָצְאוּ
אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ
וַיַּדִּיחוּ אֶת־יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר
נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים
טו אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם: וְדָרַשְׁתָּ
וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה
אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה
טז הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ: הַכֵּה
תַכֶּה אֶת־יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִוא
לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת־
כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ
יז לְפִי־חָרֶב: וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ
תִּקְבֹּץ אֶל־תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ
בָאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאֶת־כָּל־
שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה
יח עוֹד: וְלֹא־יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה
מִן־הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה
מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן־לְךָ רַחֲמִים
וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יט לַאֲבֹתֶיךָ: כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

רביעי
יד א בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה ס
אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא־
תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם
ב לָמֵת: כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְהוָה
לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל
הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:
ג לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה:
ד זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ שׁוֹר
ה שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים: אַיָּל
וּצְבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ
ו וָזָמֶר: וְכָל־בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת
פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי
פְרָסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה
ז אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ: אַךְ אֶת־זֶה
לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה
וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה הַשְּׁסוּעָה
אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת
וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה
הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ
ח טְמֵאִים הֵם לָכֶם: וְאֶת־הַחֲזִיר
כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא
גֵרָה טָמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם
לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ:
ט אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל
אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר
י וְקַשְׂקֶשֶׂת תֹּאכֵלוּ: וְכֹל אֲשֶׁר
אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת לֹא
תֹאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם:
יא כָּל־צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ:

יב וְזֶה אֲשֶׁר לֹא־תֹאכְלוּ מֵהֶם
הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה:
יג וְהָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה וְהַדַּיָּה
יד לְמִינָהּ: וְאֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ:
טו וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס
וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ
טז לְמִינֵהוּ: אֶת־הַכּוֹס וְאֶת־
יז הַיַּנְשׁוּף וְהַתִּנְשָׁמֶת: וְהַקָּאָת
וְאֶת־הָרָחָמָה וְאֶת־הַשָּׁלָךְ:
יח וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לְמִינָהּ
יט וְהַדּוּכִיפַת וְהָעֲטַלֵּף: וְכֹל
שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא
כ יֵאָכֵלוּ: כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכֵלוּ:
כא לֹא תֹאכְלוּ כָל־נְבֵלָה לַגֵּר
אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ
אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ
אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל
גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:

חמישי
כב עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת
זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה:
כג וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר לְשַׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ
לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה
כד אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים: וְכִי־יִרְבֶּה
מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ
כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ

עבודייה: 12. **וכל** – וגֹמיע ישראיל יסמעו ויכֹאפו ולם יעוודו ליצנעו כי כלם ראדי האדה פי מבינך: 13. **כי** – אין תסמע פי ואחיד מן קורך אלדי אללה אלהך עטי לך לתגֹלוס תם קאיילא: 14. **יצאו** – כֹרגֹו ארגֹל בנין קביח מן מבינך ותווהו אלא סכאן קרייתהון קאיילא נמצֹי ונעבאד מעבודת אגֹנבייה אלדי לם ערפתו: 15. **ודרשת** – ותלתימיס ותפחאץ ותסאל חסין והוודא חק מרתאב כלאם אנצנעית אלכריהא האדי פי מבינך: 16. **הכה** – צֹרב תצֹרוב אלא סכאן דאליך אלקרייה לחיד סיף תליף ליהא ואלא גֹמיע אלדי פיהא ואלא בהמתהא לחיד סיף: 17. **ואת** – ואלא גֹמיע סלבהא תגֹמע אלא וצט וסעתהא ותחריק פיל נאר אלא אלקרייה ואלא גֹמיע סלבהא כֹאליץ קדאם אללה אלהך ותכון תל אלצֹהר לם תנביני עאד: 18. **ולם<!>** – ולם ילזק פי ידך שאיי מן אלתלף לאגֹל ירגֹע אללה מן שדיית גֹצֹבו ויגֹעל לך רחמת וירחמך ויכתרך כאלדי חלף לאבתך: 19. **כי** – אין תסמע פי צוט אללה אלהך לתחפצֹ אלא גֹמיע אווצייאתו אלדי אנא מווציך אליום לתצנע אלמסתיקם פי חצֹרית אללה אלהך:

יד

1. **בנים** – בנין אנתו קדאם אללה אלהכון לם תתגֹראחו ולם תגֹעלו נתפיה בין עניכון לל מאיית: 2. **כי** – אין קום מקדס אנתה קדאם אללה אלהך ופיך סתכֹר אללה לתכון לו לקום כֹאץ מן גֹמיע לאומם אלדי עלא וגֹה אלארצֹ: 3. **לא** – לם תאכול גֹמיע כריהא: 4. **זאת** – האדי אלבהימיה אלדי תאכלו תור כֹרוף אלכֹווריף וכֹרוף אלמאעיז: 5. **איל** – ארייאל וצֹבי ויחמור וורן וועל ותותר וזראפיה: 6. **וכל** – וגֹמיע בהימיה מטלופיה טלפה ומפרוקה פרק טלפתין מסעידיה משתאר פיל בהימיה ליהא תאכלו: 7. **אך** – פקט אלא האדא לם תאכלו מן מסעדין משתאר ומן מטלופין טלפה מפרוקה אלא אלגֹמל ואלא אלארנביה ואלא אלובר אין מסעדין משתאר הימא וטלפה לם אטלפו נגֹסין הימא ליכון: 8. **ואת** – ואלא אלכֹנזיר אין מטלוף טלפה הוא ולם משתאר נגֹיס הוא ליכון מן לחמהון לם תאכלו ופי לשתהון לם תנדקו: 9. **את** – אלא האדא תאכלו מן גֹמיע אלדי פיל מא גֹמיע אלדי לו גֹנאח ופלוס תאכלו: 10. **וכל** – וגֹמיע אלדי ליס לו גֹנאח ופלוס לם תאכלו ניגֹיס הוא ליכון: 11. **כל** – גֹמיע עצפור דיכי תאכלו: 12. **וזה** – והאדא אלדי לם תאכלו מנהון אלניסיר ואלעקאב ואלענאקא: 13. **והראה** – ואלגֹראח ואלאפי חידא ואלסידאה לצינפהא: 14. **ואת** – ואלא גֹמיע קאק לצינפו: 15. **ואת** – ואלא פיריך נעאם ואלא אלכֹטאף ואלא אלסאף ואלא אלבאז לצינפו: 16. **את** – אלא אלבום ואלא אלבאשיק ואלאבו בריץ: 17. **והקאת** – ואלקוק ואלא אלרחם ואלא אלזימוגֹ: 18. **והחסידה** – ואלסקרא ואלבבגא לצינפהא ואלהדהוד וטיר אלליל: 19. **וכל** – וגֹמיע דביב טיר ניגֹיס הוא ליכון לם יתאכלו: 20. **כל** – גֹמיע טיר דיכי <תאכלו>: 21. **לא** – לם תאכלו גֹמיע לאשיה לל גאריב אלדי פי קוראך תעטיהא ויאכלהא או ביע לל אגֹנבי אין קום מקדס אנתא קדאם אללה אלהך לם תטבוך זפר מע לבן:

22. **עשר** – עישיר תעשר אלא גֹמיע מגלית זרעך אלכֹאריגֹ אלחקליה סניה סניה: 23. **ואכלת** – ותאכול קדאם אללה אלהך פי מכאן אלדי יסתכֹיר ליחיל סכֹנתו תם עישיר מגלך עסירך וזיתך ואבכייר בקרך וגנמך לאגֹל תתעלם לתכֹאף מן אללה אלהך טול אלאייאם: 24. **וכי** – ואין יכתר מינך אלטריק אין לם תגֹצֹור תחמלו אין יבעיד מינאך

ליתווהך – רצה להתעותך. 14. **בני בליעל** – בנים מתועבים, וכן **כד**. ג: אהל אלקבאחה, קביחין, וקחין – בעלי תועבה, מתועבים, חצופים. 17. **תל עולם** – וכן ד: תלית אלדהר. **ב**: תליה כֹרבניה ליל דהר – תל חרב לעולם, כת"א (תל חריב לעלם).

יד

1. **תתגדדו** – תפצעו זה את זה, וכן **בג**. ד: תתכֹמשו – תשרטו, כפירוש רש"י: לא תתנו גדידה ושרט בבשרכם על מת. 5. **ויחמור** – וכן ד. **ב**: ויכֹמור. ג העיר: כתב ר' יונה: כן קורין אותו בערבי, והוא חיה דומה לעז גדול. **ואקו ודישן** – **בד** שני השמות בשינוי הסדר. ג: ואקו – וועל, והוא תיש אלבר (המדבר); ודישון – וועל או ארואל, כן פי' הגאון, ולדעתו הוא שם חיה, ולדעת אנקלוס הוא הראם שתרגומו רימא. **ותאו** – ותותר = **ב**: ותותל = ד: תיתאל = ג: תותל – כן פי' הגאון, ולדעת רש"י והרד"ק הוא שור הבר. **וזמר** – וכן **כד**. ג אף הוא מתרגם כך, והעיר: זורפאה כן פי' ר' יונה. 13. **האיה והדיה** – **ב**: ואלחיצֹא ואלצֹידא. ד בסדר הפוך: ואלצֹיצֹא ואלחידא. ג: אלצֹידא ואלחידא. 14. **ערב** – וכן **ב**. ד: גוראב. ג: גראב, קאק. 16. **והתנשמת** – **בגד**: אלשאהין. 17. **הרחמה** – **בד**: ואלרכֹאם. ג: ואלרַכְֿמָה והוא טיר אלאַכְֿרַם – והוא העוף האילם. 18. **והחסידה** – וכן **בד**. ג: ואלסקר ואלגֹנגֹליה. **והאנפה** – וכן **בד**. ג: ואלבבגא לאינהא באגייה ר"ל קאסיה – כי היא באגיה, רוצה לומר אכזרית. **והעטלף** – וכן **בג**. ד: ואלבכֹאש. 21. **לא תבשל** – לא תבשל בשר עם חלב, וכן **בד**.

שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
כה וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף
בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
כו יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ וְנָתַתָּה
הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ
בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר
וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ
וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כז וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְהַלֵּוִי
אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ
כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃
כח מִקְצֵה ׀ שָׁלֹשׁ שָׁנִים
תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר
תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ
כט בִּשְׁעָרֶיךָ׃ וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ
חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם
וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃
שישי טו א מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה
ב שְׁמִטָּה׃ וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה
שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר
יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־
רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא
ג שְׁמִטָּה לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי
תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־אָחִיךָ
ד תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה־
בְּךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־
ה לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃ רַק אִם־
שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי
ו מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ
גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט
וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא
יִמְשֹׁלוּ׃
ס ז כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן
מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ
בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ
וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ
ח הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־
יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי
ט מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ
בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־
הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה
עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן
לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה
י בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־
יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל ׀
הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃
יא כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב
הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ
לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ
לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ
בְּאַרְצֶךָ׃
יב כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ
הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ
שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת
יג תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־
תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא
יד תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק
לוֹ מִצֹּאנְךָ וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ
אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־
טו לוֹ׃ וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר
טז הַזֶּה הַיּוֹם׃ וְהָיָה כִּי־יֹאמַר
אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ
וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃
יז וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה
בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד
עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־
יח כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ
אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה
שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה׃
שביעי יט כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ
וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ
כ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה
בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר

אלמכאן אלדי יסתכׄיר אללה אלהך ליחיל סכׄינתו תם אין יברכך אללה אלהך: 25. **ונתתה** - ותגׄעל פיל פיצׄא ותציר אלפיצא פי ידך ותמצׄי אלא אלמכאן אלדי יסתכׄיר אללה אלהך פי: 26. **ונתתה** - ותגׄעל פיל פיצׄא פי גׄמיע אלדי תשתיהי נפסך פיל בקר ופיל אלגׄנאם ופיל כׄמר ופיל מסכיר ופי גׄמיע אלדי תטלבך נפסך ותאכול תם קדאם אללה אלהך ותפרח אנתא ואהל ביתך: 27. **והלוי** - ואללוי אלדי פי קורך לם תתרכו אין ליס לו קיסים וורתיה מעך: 28. **מקצה** - מן חיד תלת סנין <תכׄרגׄ> אלא גׄמיע עישיר מגלתך פי דאליך אלסניה ותחיט פי קורך: 29. **ובא** - ויגׄי אללוי אין ליס לו קיסים וורתיה מעך ואלגריב ואליתים ואלארמאליה אלדי פי קורך ויאכלו וישבעו לאגׄל יברכך אללה אלהך פי גׄמיע צנעית ידך אלדי תצנע:

טו

1. **מקץ** - מן חיד סבע סנין תצנע תסייבא: 2. **וזה** - והאדא אמר תסייבא יסייב גׄמיע רגׄול דינית ידו אלדי ידיין פי רפיקו לם יליז אלא רפיקו ואלא אכׄו אין נדא תסייבא קדאם אללה: 3. **את** - אלא אלאגׄנבי תליז ואלדי יכון לך אלא אכׄוך תסייב ידיך: 4. **אפס** - פקט אין לם יכון פיך מסכין אין תברוך יברכך אללה פיל ארצׄ אלדי אללה אלהך עטי לך ורתיה לתוורתהא: 5. **רק** - פקט אנכאן סמוע תסמע פי צוט אללה אלהך לתחפצׄ לתצנע אלא גׄמיע וצייה האדי אלדי אנא מווציך אליום: 6. **כי** - אין אללה אלהך ברכך כאלדי כלם לך ותדיין שיעוב כתירין ואנתא לם תדיאן ותחכום פי שיעוב ופיך לם יחכמו: 7. **כי** - אין יכון פיך מסכין מן ואחיד אכׄוותך פי ואחיד קורך פי ארצׄך אלדי אללה אלהך עטי לך לם תקווי אלא קלבך ולם תטבוק אלא ידך מן אכׄוך אלמסכין: 8. **כי** - אין פתח תפתח אלא ידך לו ודין תדיינו כפיית נקסו אלדי ינקאס לו: 9. **השמר** - חתיריז לך לילא יכון כלם מע קלבך קבח קאיילא קרבית סנת סבעא סנת תסייבא ותרצׄי עינך פי אכׄוך אלמסכין ולם תעטי לו וינאדי עליך קדאם אללה ויכון פיך כׄטא: 10. **נתון** - עטי תעטי לו ולם יאסי קלבך פי עטייך לו אין פי סבאב אלכלאם האדא יברכך אללה אלהך פי גׄמיע צנעתך ופי גׄמיע מאדית ידיך: 11. **כי** - אין לם ינמיניע אלמסכין מן מאבין אלארצׄ עלא דאליך אנא מווציך קאיילא פתח תפתח אלא ידך לאכׄוך לפקירך ולמסכינך פי ארצׄך: 12. **כי** - אין ינבע לך אכׄוך אליהודי או אליהודייה ויכׄדמך סית סנין ופי סנת סבעא תסייבו עתאק מן ענדך: 13. **וכי** - ואין תסייבו עתאק מן ענדך לם תסייבו פאריג: 14. **העניק** - תחמיל תחמיל לו מן גנאמך ומן בידראך ומן עצירך אלדי ברכך אללה אלהך תעטי לו: 15. **וזכרת** - ותדכור אין עבד כינית פי ארצׄ מצר ופדך אללה אלהך עלא דאליך אנא מווציך אלא אלכלאם האדא אליום: 16. **והיה** - ויכון אין יקול אליך לם אכׄרוגׄ מן ענדך אין אחיבך ואלא אהל ביתך אין חסין לו ענדך: 17. **ולקחת** - ותאכׄוד אלא אלמכׄראז ותגׄעל פי אדנו ופיל באב ויכון לך עבד דהר ואיצׄא לגׄאריתך תצנע כידא: 18. **לא** - לם יצעב פי חצׄרתך פי בעותך אלו עתאק מן ענדך אין טאקין אגׄרית אלאיגׄיר כׄדמך סית סנין ויברכך אללה אלהך פי גׄמיע אלדי תצנע:

19. **כל** - גׄמיע אלביכיר אלדי ינווליד פי בקרך ופי גנאמך אלדכאר תקדיס קדאם אללה אלהך לם תכׄדום פי בכיר תורך ולם תגׄיז בכיר גנאמך: 20. **לפני** - קדאם אללה

טו

1. **שמטה** - תסייבא, עזיבה, כתרגום רס"ג. 2. **בעל משה ידו וגו'** - ינטוש כל איש מלווה ידו אשר ילווה לחברו, בדומה לת"א: דישמיט כל גבר מרי רשו דירשי בחבריה, ובדומה לתרגום רס"ג: שישמיט כל בעל משה את ידו מאשר ישה את רעהו, והעיר דירנבורג: ר"ל שהמלוה לא יתבע מן הלוה את חובו. ראה דירנבורג 1893, עמ' 276, הע' 2. **לא יגש** - לא ילחץ, בדומה לת"א (לא יתבע). וכן בפסוק הבא. 7. **תקפץ** - תסגור. 8. **די** - **כד**: מוקדר ג: מקדר, כפאיית - נרדפים. 9. **השמר** - חתיריז = חתירים.

כא יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ: וְכִי־יִהְיֶה בוֹ
מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע
לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:
כב בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא
וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל:
כג רַק אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־
הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם:

טז א שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב
וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה
ב אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה: וְזָבַחְתָּ
פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
ג לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: לֹא־תֹאכַל
עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־
עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן
יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן
תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ
ד מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וְלֹא־
יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ
שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־
הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם
ה הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר: לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ
אֶת־הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ
ו אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: כִּי
אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם
תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא
הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם:

ז וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ
ח בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ: שֵׁשֶׁת
יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:
ט שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־
לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל
י לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: וְעָשִׂיתָ
חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת
נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר
יא יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְשָׂמַחְתָּ
לִפְנֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ
וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי
אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם
וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
יב אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: וְזָכַרְתָּ
כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ
וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:

מפטיר
יג חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת
יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ:
יד וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ
וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי
וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
טו בִּשְׁעָרֶיךָ: שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־
יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל

מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ:
טז שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה
כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי | יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג
הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג
הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי
יז יְהוָה רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ
כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
נָתַן־לָךְ:

שפטים
יח שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים ס
תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ
וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־
יט צֶדֶק: לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא
תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי
הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֵּף
כ דִּבְרֵי צַדִּיקִם: צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף
לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:
*כא לֹא־תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל־
עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כב אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ: וְלֹא־תָקִים
לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ:

יז א לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם
כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא:
ב כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד
שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן

אלהך תאכלו סניה פי סניה פי מכאן אלדי יסתכׄיר אללה
אנתא ואהל ביתך: 21. **וכי** - ואין יכון פי עיב מכרסח או
אעמייה גׄמיע עיב ראדי לם תדבחו קדאם אללה אלהך:
22. **בשעריך** - פי קורך תאכלו אלניגׄיס ואלדיכׄי גׄמיעא
כל צׄאבי וכל ארייאל: 23. **רק** - פקט אלא דמו לם
תאכול עלא אלארץׄ תספכו כיל מא:

טז

1. **שמור** - חפץׄ אלא שהר ליפריך ותצנע פסח קדאם אללה
אלהך אין פי שהר ליפריך אכׄרגׄך אללה אלהך מן מצר
ביליל: 2. **וזבחת** - ותדבח פסח קדאם אללה אלהך גנאם
ובקר פי מכאן אלדי יסתיכׄיר אללה ליחיל סכׄינתו תם:
3. **לא** - לם תאכול עליה כׄאמיר סבע אייאם תאכול עליה
פטיר טועם פיקיר אין ביל עגׄליה כׄרגׄת מן ארץׄ מצר לאגׄל
תדכור אלא יום כׄרוגׄך מן ארץׄ מצר טול אייאם חייאתך:
4. **ולא** - ולם יתביין לך כׄמיריה פי גׄמיע תכׄמך סבע
אייאם ולם יבאת מן אללחם אלדי תדבח פיל עישא פי יום
אלאוולאני לסיביח: 5. **לא** - לם תגׄציר לתדבח ‹אלא
אל›פסח פי ואחיד קורך אלדי אללה אלהך עטי לך: 6. **כי**
- פלאכׄין אלא אלמכאן אלדי יסתכׄיר אללה אלהך ליחיל
סכׄינתו תם תדבח אלא אלפסח פיל עישא כי מגיב אלשמס
מיעאד כׄרוגׄך מן מצר: 7. **ובשלת** - ותטבוך ותאכול פי
מכאן אלדי יסתכׄיר אללה אלהך פי ותלתיפית פיל ציביח
ותמצׄי לכׄימתך: 8. **ששת** - סית אייאם תאכול פטיר ופי
יום סאביע גׄמעייה קדאם אללה אלהך לם תצנע צנעא:
9. **שבעה** - סבע סבועאת תעיד לך מן באדי אלמנגׄאל פיל
סינבול תבדא לתעיד סבע סבועאת: 10. **ועשית** - ותצנע
עיד סבועאת קדאם אללה אלהך מקדר סכׄיית ידך אלדי
תעטי כאלדי יברכך אללה אלהך: 11. **ושמחת** - ותפרח
קדאם אללה אלהך אנתא ואבנך ובנתך ועבדך וגׄאריתך
ואללוי אלדי פי קורך ואלגריב ואליתים ואלארמליה אלדי
פי מבינך פי מכאן אלדי יסתכׄיר אללה אלהך ליחיל
סכׄינתו תם: 12. **וזכרת** - ותדכור אין עבד כינית פי מצר
ותחפץׄ ותצנע אלא רסום הדולי:
13. **חג** - עיד מצׄאלת תצנע לך סבע אייאם פי גׄמעך מן
בידרך ומן עצירך: 14. **ושמחת** - ותפרח פי עידך אנתא
ואבנך ובנתך ועבדך וגׄאריתך ואללוי ואלגאריב ואליתים
ואלארמליה אלדי פי קורך: 15. **שבעת** - סבע אייאם
תעאייד קדאם אללה אלהך פי מכאן אלדי יסתכׄיר אללה
אין יברכך אללה אלהך פי גׄמיע מגלתך ופי גׄמיע צנעית
ידיך ותכון פקט פרחן: 16. **שלוש** - תלת מראת פיל סניה
יתבייאן גׄמיע דכורך אלא קדאם אללה אלהך פי מכאן
אלדי יסתכׄיר פי עיד ליפטיר ופי עיד סבועאת ופי עיד
לימצׄלאת ולם יתבייאן אלא קדאם אללה פרגין: 17. **איש**
- רגׄול כיעטיית ידו כי בראכׄית אללה אלהך אלדי עטא
לך: 18. **שפטים** - חיכאם ועיראף תגׄעל אלך פי גׄמיע ספסים
קורך אלדי אללה אלהך עטי לך לסבטך וישרעו אלא
אלקום חיכים עדל: 19. **לא** - לם תמאייל חיכים לם
תחאקיק וגׄוה ולם תקבל רשווא אין אלרשווא יעמי עיון
אלעולמא ויערוויגׄ אימור צלחין: 20. **צדק** - עדל עדל
תרגוד לאגׄל תעיש ותוורת אלא אלארץׄ אלדי אללה אלהך
עטי לך: 21. **לא** - לם תנצוב לך אסליה גׄמיע סגׄר ליזיק
מדבח אללה אלהך אלדי תצנע לך: 22. **ולא** - ולם תנצוב
לך מצטאביה אלדי בגץׄ אללה אלהך:

יז

1. **לא** - לם תדבח קדאם אללה אלהך תור וכׄרוף אלדי
יכון פי עיב גׄמיע שאיי ראדי אין כריהת אללה אלהך הוא:
2. **כי** - אין נוויגׄיד פי מבינאך פי ואחיד מן קורך אלדי
אללה אלהך עטי לך רגׄול או אמרא אלדי יצנע אלא

ורעה - ותרצׄי = **ב**: ותירדי. ד: ותצׄיק - ותהיה צרה. 21. **פסח** - וכן **בג.**
ד: אערגׄ - נרדפים. **עור** - וכן **ב.** ד: אעוור - נרדפים.

טז

8. **עצרת** - ובדומה לזה ד: גׄמע. **ב**: עזימיה - זימון. 13. **חג הסכת** -
ב. עיד אלמצׄל. ד: חגׄ אלמצׄל. 16. **יראה** - וכן **ב.** ד: ינטיצׄיר -
נרדפים. 18. **ושפטו** - וכן ד. **ב**: ויחכמו - נרדפים. 21. **אשרה** -
אשל. **ב**: אַסַרִית. ד: אסארי. ג: מעבוד סאגׄרה או אסארייה - פסל עץ או
אשרה.

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005